

MARGARITA MORRIS

RĂMAS-BUN, BUDAPESTA!

Un roman despre Revoluția ungară

Traducere din limba engleză de Carla Georgescu

CORINT
FICTION

Capitolul 1

Zgomotul soneriei îi tulbură visele.

Katalin se trezește de îndată și ascultă cu atenție, însă tot ce aude sunt bătăile propriului puls în tâmple. E toiul nopții. A trecut de mult de ora douăsprezece, dar mai sunt câteva ceasuri bune până se va ivi lumina cenușie a zorilor. Își amintește că s-a culcat devreme, obosită după o zi lungă de predare, că l-a lăsat pe tatăl ei în fotoliul preferat, citind un exemplar uzat dintr-un roman de Thomas Mann. Lumina difuză a felinarelor stradale pătrunde prin perdele, scaldând camera în nuanțe terne de sepia. Pe stradă e liniște.

Să fi visat că aude soneria? Mereu atâtea zvonuri – confidențe șoptite, priviri pline de subînțeles –, că n-ai cum să nu te gândești la ele.

— *Ai auzit de bătrânul Beke?*

— *Nu, povestește-mi.*

— *Au venit după el în miezul nopții.*

— *Dumnezeule! De unde știi?*

— *Am văzut-o pe soția lui la coadă la pâine.*

— *Șșș! Vine Piroška.*

Trăiești cu speranța că ție nu ți se va întâmpla niciodată. Lumea vorbește despre frica de sonerie. Teama de clopoțelul care sună în creierii nopții. Teroarea indusă de zgomotul ce

te trezește în ceasurile întunecate, ca un lup într-o pădure. Katalin își trage pătura până la bărbie și ascultă, cu maxilarele încordate, cu fiecare fibră a ființei sale în alertă.

Zgomotul soneriei sfâșie liniștea pentru a doua oară și nu se mai oprește. Acesta nu-i un vis. Katalin se ridică tremurând de frig sau de teamă, nu e sigură din ce cauză. Poate că nu e ce crede ea. Poate e un vecin venit să le ceară ajutorul. Ar putea fi bătrâna Maria de vizavi, de pe palier. Soțul Mariei, Milan, e bolnav. Dacă i s-a întâmplat ceva? Și atunci de ce nu-l trezește pe József, administratorul? Katalin știe că se agață de un fir de ață, în timp ce-și trage capotul pe ea.

Deschide ușa dormitorului și se uită cu încordare în holul apartamentului. Tatăl ei se îndreaptă deja spre intrare, cu mersul lui lent și precaut. Până și îmbrăcat în halatul lui jerpelit are un aer distins: înalt și costeliv, păr grizonant, bine îngrijit, frunte înaltă și ochi inteligenți, de profesor. Clopoțelul sună în continuare, scoțând un zgomot strident. O să trezească toată clădirea dacă o țin așa, dar nu le pasă lor de astfel de lucruri.

— Tată? îl strigă tânăra alergând după el, ochii ei căutându-i privirea.

— Katalin, dragă.

Tatăl ridică o mână să-i mângâie părul. Resemnarea din ochii lui o sperie și mai tare decât soneria. Oftând, bărbatul răsucesce cheia în ială și deschide ușa. Sunetul se oprește brusc.

Pe palier stau șase bărbați în uniformă. Nu e Maria care a venit să le ceară ajutorul. Este AVO¹. Temuta și detestata

¹ AVO (după 1950, AVH), Autoritatea de Protecție a Statului, Poliția Secretă a Republicii Populare Ungare, desființată în 1956, după Revoluția ungară (n. tr.).

Poliție Secretă. Un nou val de teroare o cuprinde. Își sprijină o mână de perete ca să-și recapete echilibrul. Se simte expusă, cum stă acolo în capot, în cămașă de noapte și desculță. În fruntea grupului se află un bărbat scund și îndesat, care seamănă cu un buldog cu fălcile lăsate și nasul borcănat.

Ușa apartamentului de vizavi se întredeschide. E Maria. A ieșit să vadă de ce e atâta zarvă. Ușa se închide în grabă când femeia înțelege ce se petrece.

— Márton Bakos? i se adresează buldogul tatălui ei.

— Da.

— Am un mandat de arestare pe numele dumneavoastră. La o parte!

Buldogul intră cu pași apăsați în apartament, dându-l deoparte pe tatăl ei. Urmează întăririle: o mică armată alcătuită din cinci tineri încălțați cu cizme negre, cu toții mai înalți decât șeful lor și afișând o mină inexpresivă. În spațiile lor, pe palier, zăbovește silueta sfrijită a lui József, administratorul, gârbovit și neras. În mâinile osoase ține un set de chei, precum un temnicer care îndeplinește ordinele stăpânilor. Plescăie din buze, contemplându-i pe Katalin și pe tatăl ei rămași acolo, îmbrăcați în pijama și clipind ca niște iepuri speriați. Katalin se încruntă la administrator. El e cel care a primit Poliția Secretă în clădire și a condus-o până la apartamentul lor. Observă că, în ciuda orei târzii, *el* nu poartă pijama, ci pantalonii obișnuiți, de culoare maro, cămașa gri și puloverul vechi, peticit la coate. Știa că vin în noaptea asta?

Ultimul ofițer AVO care pășește în apartament are un chip familiar și Katalin tresare când își dă seama că îl cunoaște. E Tamás Kún. Nu l-a mai văzut de ani buni, dar au fost în aceeași clasă la școală. Și-l amintește ca pe un băiat stângaci, care nu-și făcea prieteni cu ușurință. Uniforma albastră a lui

Tamás pare mai nouă decât a celorlalți, nasturii, mai strălucitori, cizmele negre, încă neroase. Nu știa ce se alesese de el, dar acum a aflat. Un nou recrutar în rândul Poliției Secrete. Tamás se uită fix în podea, refuzând să o privească în ochi.

Cei doi ofițeri mai înalți, ambii cu umeri lați și puternici, înaintează și îl apucă strâns de brațe pe tatăl ei. Bărbatul pare că se împuținează pe lângă cei doi agresori. Katalin simte furia crescând în ea și strigă:

— Dați-i drumul! E nevinovat. N-a făcut niciun rău.

Buldogul e surprinzător de rapid în mișcări pentru un bărbat îndesat, cu o burtă atât de proeminentă. Îi răsare brusc în față, oprindu-se cu nasul la câțiva centimetri de al ei. Respirația îi duhnește a ceapă și a țigări.

— Te sfătuiesc să nu ne stai în cale. Dacă nu vrei să fii și tu arestată.

— E în regulă, Katalin, o liniștește tatăl ei. Sunt sigur că e doar o neînțelegere și că totul se va rezolva rapid.

Fata se holbează la el, consternată. Cum poate să privească lucrurile cu asemenea calm? Și totuși, așa e el: calm și optimist. Instinctul îi dictează lui Katalin să riposteze, dar în situația de față lupta ar fi inutilă și ar putea face mai mult rău decât bine.

— Domnilor, vă supărați dacă mă îmbrac înainte să mă arestați? îi roagă el.

Buldogul se uită la ceas, de parcă l-ar presa timpul.

— Repede! zice și gărzile îl escortează pe tatăl ei în dormitor.

Apoi, buldogul se întoarce spre ceilalți trei ofițeri, printre care și Tamás.

— Știți ce aveți de făcut, le spune, indicându-le apartamentul cu o fluturare de mână. La treabă!

Ca niște câini de vânătoare scăpați din lesă, aceștia se îndreaptă spre sufragerie și încep să percheziționeze locuința. Katalin îi urmărește din prag și o furie neputincioasă clocotește în ea.

Un tânăr blond, care se plimbă țațoș, de parcă el ar fi proprietarul apartamentului, smulge cărțile din bibliotecă, fără să-i pese câtuși de puțin de însemnătatea literară și sentimentală. Tomuri valoroase de literatură europeană, legate în piele. Deși fizician de profesie, tatăl ei vorbește engleză și germană și îi place să citească în limbile respective. Charles Dickens și Thomas Mann sunt preferații lui. Volumele de Dickens le-a achiziționat de la Oxford, în Anglia, înainte de război. Ofițerul blond se încruntă la vederea titlurilor necunoscute. Deschide fiecare carte ținând-o de coperte și o scutură ca să vadă dacă nu cumva cade ceva dintre pagini. Nu cade nimic, desigur. De ce ar cădea? Ei nu sunt infractori sau spioni. Intrusul aruncă nepoliticos pe podea cărțile maghiare. Pe cele englezești și germane pe care, în mod evident, nu le poate citi și pe care, neîndoielnic, le bănuiește a fi subversive, le așază teanc pentru a fi probabil examinate ulterior, la sediul AVO.

Tamás și un ofițer brunet smulge pernele de pe canapea și își vâă degetele pe lângă cadru. Rulează covorul ca să examineze scândurile podelei și scutură faldurile draperiilor grele de catifea. Ce naiba caută? Aparent, nici ei nu știu. Trec mai departe, la pian. Katalin scapă un țipăt involuntar când capacul se deschide zgomotos.

Pianul a fost al mamei ei, Eva. Este o pianină veche Bösendorfer, adusă de la Viena, cu o incrustație ornamentală pe panoul frontal. Are o tonalitate delicată și, deși Katalin nu cântă nici pe jumătate la fel de bine ca mama ei, îi place să exerseze pe câteva dintre piesele mai simple ale lui Bach.

Când aude acordurile complexe de Bach e ca și cum mama s-ar afla în continuare aici, lângă ea. E un miracol că pianul a supraviețuit războiului, pe când mama nu. Dar s-ar putea să nu supraviețuiască acestei percheziții AVO, fiindcă îl manevrează cu atâta brutalitate. Îndepărtează capacul și îi cercetează măruntaiele, făcând ciocănelele să se izbească de corzi.

— Aveți grijă, vă rog! îi imploră ea tresărind, dar bărbății o ignoră.

Tamás apucă scaunul de pian și îl răstoarnă cu picioarele în sus. Capacul se deschide și mult iubitele partituri de Bach, Beethoven și Brahms se împrăștie pe podea. Tamás se apleacă și scormonește printre pagini, cu o expresie nesigură, de parcă portativele cu pătrimi, optimi și note întregi ascund indiciul unui limbaj secret de spionaj.

Ofițerul blond a terminat de examinat cărțile. O împinge deoparte, croindu-și drum spre bucătărie. Nu va găsi nimic în dulapuri, în afară de fructe conservate, pregătite pentru iarnă, miere, salam, ceapă, pâine și un borcan mare cu boia de ardei. Îl aude trăgând sertarul cu tacâmuri și ridicând capacele de pe tigăi. O farfurie se sparge când aterizează pe dușumea.

În sufragerie, Tamás și tovarășul lui au abandonat pianul. Ofițerul brunet ridică tablourile și fotografiile de pe perete: scene de pe lacul Balaton, unde familia își petrecea vacanțele înainte de război; o acuarelă cu Munții Mátra din nord-estul Ungariei. Se uită să vadă dacă e ceva lipit pe partea din spate a ramei.

Tamás își îndreaptă atenția spre birou; răsfoiește notițele de curs, scrisorile personale și facturile tatălui ei. Ridică un album cu fotografii fixate la colțuri cu un adeziv uscat de vreme. Pe măsură ce dă paginile, fotografiile alunecă din

album și aterizează pe podea. Katalin își vede unul dintre părinți într-o poză din luna de miere petrecută în Anglia și rezistă impulsului de a se repezi să o recupereze. Are doar câteva fotografii prețioase cu mama ei. În aceasta, Márton și Eva stau în lumina difuză a unei mănăstiri din Oxford. Sunt tineri, proaspăt căsătoriți, se țin de mijloc și sunt foarte îndrăgostiți. Tamás nu pare să o fi observat. Însă dacă o ridică, va trezi suspiciuni și probabil că i-o va lua.

Ușa de la dormitor se deschide și tatăl ei reapare, în costum, cu cămașă și cravată, așa cum se îmbracă mereu pentru serviciu, când ține cursuri la universitate sau când participă la o ședință de comitet. Cei doi agresori îl țin în continuare de brațe.

— Era și timpul! mârâie buldogul, care se plimba întruna pe hol, ca un animal în cușcă. Luați-l de aici!

— Stați! strigă Katalin.

Totul se întâmplă atât de repede, încât nu înțelege nimic. Fuge spre tatăl ei și îl cuprinde în brațe, inspirând mirosul familiar al săpunului său. E prea șocată ca să poată vorbi.

— Ai grijă, îi șoptește el la ureche.

— Ajunge! strigă buldogul. N-avem timp de sentimentalisme.

Îi pune o mână fermă pe umăr și o trage deoparte. Atingerea lui o revoltă și se smulge ca să se elibereze din strânsoare.

Cei doi indivizi însărcinați să se ocupe de tatăl ei îl conduc spre ușă. József, administratorul, care în tot acest timp a rămas afară, ca o sentinelă, se dă la o parte, lăsându-i să treacă. Katalin nu are cuvinte să descrie ce simte față de el acum. Bărbatul o privește, cu ochii roșii și buzele țuguiate.

Chiar îl arestează pe tatăl ei. Fata îi urmează pe palier și îi urmărește însoțindu-l în jos pe scări.

József bolborosește ceva ce lui Katalin îi scapă, apoi coboară în urma bărbaților. La cotul scării, tatăl ei se uită înapoi pentru ultima dată, cu fața ca o mască, după care dispare. Pașii lor răsună pe casa scării, diminuându-se când ajung la parter. Aude scârțâitul și vaietul strident al ușii grele. József nu reușește niciodată să un gă balamalele. Vor ieși într-o cli-pită. Katalin se repede înapoi în apartament, unde ceilalți ofi-țeri își continuă căutările. Ignorându-l pe bulldogul din hol, fuge în sufragerie, împiedicându-se de haosul de pe podea, și-și lipește palmele și fruntea de geamul rece al ferestrei.

Bărbații traversează strada slab luminată împreună cu tatăl ei, îndreptându-se spre două mașini parcate – Podeba rusești, negre, cu capotă bombată. Șoferul primului auto-mobil coboară, deschide portiera din spate și gardienii îl împing pe tatăl ei pe banchetă. Apoi urcă, fiecare pe câte o parte, ca să se asigure că nu poate scăpa. Șoferul își reia locul și mașina se îndepărtează de bordură, scoțând un nor negru de fum de eșapament. De frustrare, Katalin lovește geamul cu palma.

— Ați terminat aici? întrebă bulldogul, intrând cu pași mari în sufragerie. Duceți-vă și verificați dormitoarele. Și grăbiți-vă odată!

Katalin se întoarce. Nu că ar avea ceva de ascuns, dar percheziția i se pare un atac la propria persoană. Îi urmează în hol, dorindu-și să le poată cere să înceteze. Însă ar fi periculoso să îi provoace. Își amintește ultimele cuvinte rostite de tatăl ei. „Ai grijă!”

Ofițerul brunet se alătură celui blond în dormitorul tatălui, iar Tamás își croiește drum prin hol, spre camera ei. Bulldogul le dă indicații bărbaților din dormitorul părintelui ei, îndemnându-i să cerceteze amănunțit. Katalin profită de ocazie, se strecoară pe lângă el și pornește după Tamás.

Rămâne în uşă și îl urmărește cum caută sub pat, cum bagă mâna sub saltea, cum îi scoate hainele din șifonier și apoi trece la scrinul vechi, care odinioară fusese al bunicii.

— Ce căutați?

El îi ignoră întrebarea și trage sertarul de sus, plin cu lenjerie intimă. De îndată ce vede ce conține sertarul, îl închide, înroșindu-se ca racul. A rămas la fel de timid ca în adolescență.

Nu se mai sinchisește de celelalte sertare, în schimb se întoarce spre scaunul de la fereastră, unde vioara ei se odihnește în cutie. Tresare când îl vede pornind spre bunul ei cel mai de preț. Se teme că-și va vărsa pe vioară furia iscată de propria stânjeneală. Ar trebui să riște și să-i aducă aminte că au mers la școală împreună? Deși n-au fost nicicând prieteni, un trecut comun va însemna oare ceva pentru el?

El pune degetele pe încuietorea tocului de vioară. Katalin aruncă o privire încordată în hol. Bulldogul e în baie. Aude trăgându-se apa de la toaletă. Revine în cameră și închide ușa.

— Tamás.

Tânărul se răsuțește la auzul propriului nume.

— Nu vorbi cu mine! Am venit aici cu o treabă.

— Te rog să nu te atingi de vioara mea.

Îi susține privirea, uitându-se insistent în ochii lui albaștri, ca de gheață. E un război al voinței menit să vadă cine va clipi primul.

Katalin câștigă.

Buldogul revine, plimbându-se de colo până colo prin hol, răstindu-se la oameni și zorindu-i să-și facă treaba dacă știi ce e bine pentru ei. La auzul vocii lui, Tamás tresare.

— Cred că ar fi bine să-i spui că ai terminat în camera asta, nu? Doar nu vrei să ai necazuri cu șeful.

Se joacă cu focul, dar nu se poate abține.

Tamás se strecoară pe lângă ea și iese din dormitor. Pulsul îi zvâcnește în urechi și, o clipă, două, simte că o cuprinde amețeala. Se așază greoi pe pat și încearcă să-și domolească respirația întretăiată.

În hol, bulldogul dă ordine; se pregătesc să plece. Katalin se strecoară înapoi în vestibul și urmărește cum bărbații adună în cutii obiecte pe care le vor lua pentru cercetări, majoritatea acte și hârtii.

În cele din urmă se retrag, scoțând cutiile din apartament și cărându-le la mașina care-i așteaptă afară.

Câteva secunde mai târziu, Katalin începe să tremure din tot corpul, uitând de scurtul moment de victorie repurtată împotriva lui Tamás. Este din cauza șocului celor petrecute. Își dorește ca prietena ei Róza să fie aici. Cu pregătirea ei medicală, Róza ar ști ce e de făcut. Katalin se prăbușește pe canapea, în mijlocul dezastrului din sufragerie, și se strânge ghem.

Trăiești cu speranța că ție nu ți se va întâmpla niciodată. Și apoi ți se întâmplă.